

Serie diergezondheid

Ibr en bvd zijn twee zeer belangrijke infectieuze rundveeziekten die heel wat schade kunnen veroorzaken op het bedrijf. Hoewel deze twee ziekten vaak in één adem worden uitgesproken, verschillen ze sterk van elkaar en vragen ze ook een andere aanpak.

Deel 1: **Voorkomen en bestrijden van ibr**

Deel 2: Voorkomen en bestrijden van bvd

Ibr of infectieuze bovine rhinotracheïtis wordt veroorzaakt door een virus dat de bovenste luchtwegen aantast. Begin jaren zeventig werd deze ziekte geïmporteerd vanuit Canada. Daarom wordt het in de volksmond ook wel Canadese griep genoemd.

De besmetting verspreidt zich voornamelijk door aankoop van een besmet dier of door contacten tussen de dieren op de weide, zelden door menselijke contacten. De ziekte tekenen uit zich vooral in een verminderde eetlust, een waterige, slijmerige neusuitvloeï, hoge koorts en verwerpingen.

Een besmetting verloopt via neus, muil of oog. Besmette dieren ontwikkelen na enige tijd antistoffen waardoor ze een zekere vorm van bescherming krijgen. Kenmerkend voor het virus is dat het latent aanwezig blijft in het dier. Dit betekent dat in bepaalde gevallen, bijvoorbeeld bij stress als gevolg van een kalving, dat het dier het virus opnieuw gaat uitscheiden en daardoor weer andere dieren kan besmetten.

Kwart dieren positief

In eerste instantie is het belangrijk om de juiste diagnose te stellen. Is een dier besmet en al of niet drager van het wildvirus? Een bloedanalyse kan hier uitsluitsel geven. Met behulp van de merktechnologie is het momenteel perfect mogelijk om het verschil te maken tussen een gevaccineerd dier en een dier dat besmet is met het wildvirus.

Een gevaccineerd dier maakt enkel gB-

Voorkomen en bestrijden van ibr**2012 is in zicht**

Ibr en bvd zijn twee zeer belangrijke infectieuze rundveeziekten die veel schade kunnen veroorzaken op het bedrijf. Vanaf 2012 gaat in België het verplichte ibr-bestrijdingsplan van start. In dit eerste deel het ziekteverloop en de bestrijding van ibr.

tekst **Laurence Hubrecht, Walter Willems en Sigrid Stoop**

antistoffen aan, een besmet dier gB- en gE-antistoffen (zie tabel 1).

Een correcte diagnose vormt de basis van een goede vaccinatiestrategie. Momenteel heeft het Sanitair Fonds een bijdrage in de kosten gemaakt voor een bedrijfsonderzoek.

Uit onderzoek uitgevoerd door Diergezondheidszorg Vlaanderen (DGZ) in 2007 en 2008 is gebleken dat 20 tot 23 procent van de dieren in Vlaanderen positief is. Op bedrijfsniveau bleken in 2006 op meer dan 40 procent van de bedrijven alle dieren negatief te zijn, op 24 procent van de bedrijven waren enkel de koeien positief en de jonge dieren negatief.

Dierbewegingen beperkt

Het Koninklijk Besluit betreffende de bestrijding van ibr van 22 november 2006 (publicatie 4 januari 2007) bepaalt dat op zijn laatst vanaf 2012 het ibr-bestrijdingsplan verplicht in België van start gaat. De minister kan dit vervroegen.

Op dat ogenblik krijgen alle bedrijven een ibr-statuut toegewezen. Er zijn vier ibr-statuten:

- I4 – Officieel vrij: geen antistoffen in het bloed en geen vaccinatie toegestaan.
- I3 – Vrij van ibr: seronegatief voor het wildvirus, maar vaccinatie is wel toegestaan.
- I2 – Besmet bedrijf: dieren positief voor het wildvirus en vaccinatie is verplicht.
- I1 – Ibr-statuut en vaccinatiestatuut is niet of onvoldoende bekend.

Tabel 1 – Interpretatie bloedsuitslag ibr-onderzoek Elisa-methode

gB	gE	betekenis
negatief	negatief	niet besmet, niet gevaccineerd
positief	negatief	niet besmet, wel gevaccineerd
positief	positief	besmet

Vanaf 2012 geldt ook een aantal beperkingen met het oog op de bestrijding van ibr. Deze kunnen zijn: het weidebeloop beperken of verbieden voor bedrijven met het I1-statuut, deelname aan prijskampen beperken tot bedrijven met I3-/I4-statuut, et cetera.

Nu al worden enkele verplichtingen aan de sector opgelegd:

- Er geldt een meldingsplicht van klinische en bevestigde ibr-uitbraak.

Een ibr-besmetting verloopt voornamelijk via aankoop van een besmet dier of via contacten tussen de dieren op de weide

– Ki-centra moeten een I4-statuuat hebben.

– Voor deelname aan prijskampen is een I2- of I3/I4-statuuat vereist, de dieren moeten in elk geval seronegatief zijn voor het wildvirus en gevaccineerde dieren dienen opnieuw gevaccineerd te worden.

– Bedrijven met een I2-I3-I4-statuuat dienen de ‘spelregels’ van het statuuat te volgen: bijvoorbeeld aankooponderzoek voor I3/I4, vaccinatie voor I2.

In juli 2009 hadden in Vlaanderen 524 bedrijven een officieel ibr-statuuat, waarvan de overgrote meerderheid (458) een I2-statuuat had. In de meeste gevallen gaat het om bedrijven die wensen deel te nemen aan prijskampen. In werkelijkheid vaccineren meer bedrijven maar hebben ze nog geen aanvraag voor een ibr-statuuat gedaan.

Bestrijding op bedrijfsniveau

Bedrijven die nog niet vaccineren tegen ibr doen er goed aan om nu al te starten omdat het meerdere jaren duurt voordat het virus op het bedrijf is uitgeroeid. Zo zullen op een volledig positief bedrijf, dat in 2009 start met het jaarlijks tweemaal

*Ir. Laurence Hubrecht,
dept. Landbouw en
Visserij, afdeling DLO*

*Walter Willems,
dept. Landbouw en
Visserij, afdeling DLO*

*Dr. Sigrid Stoop,
Dierengezondheidszorg
Vlaanderen*

vaccineren van alle dieren, nog steeds de dieren ouder dan vier jaar latente dragers van het ibr-virus zijn in 2012.

Voordat gestart wordt met vaccineren is het sterk aan te bevelen om de infectiegraad op het bedrijf te kennen. Hiertoe kan men een steekproef of bedrijfsvenster laten uitvoeren. Hierbij wordt van drie verschillende leeftijdsgroepen (bijvoorbeeld vijf dieren jonger dan acht maanden, vijf eerstekalfskoeien en vijf oudere koeien) een bloedanalyse met Elisa-antistoffenbepaling gemaakt.

Bij een negatief resultaat zijn er verschillende opties mogelijk. Men kan een volledig bedrijfsonderzoek uitvoeren om een I3-statuuat (vaccinatie nog toegelaten) of een I4-statuuat (geen antistoffen uit vaccin meer aanwezig) aan te vragen. Indien er niet (meer) gevaccineerd wordt, is de vee-

stapel kwetsbaar voor eventuele (her)besmettingen. Daarom dienen de nodige beschermende maatregelen – quarantaine, weidebeloop, aankoop – genomen te worden.

Bij een positief bedrijfsvenster is vaccinatie aangewezen. Zijn enkel de oudere koeien besmet, dan kan men overwegen om enkel de oudere koeien te vaccineren tot ze het bedrijf verlaten hebben. Dit is nodig om heruitscheiding bij deze koeien te voorkomen of te beperken. Als ook de jongere dieren positief blijken, circuleert het virus tussen de dieren. Het is dan goed om over te gaan tot een algemene vaccinatie van de veestapel om de zes maanden. Een doordacht vaccinatieschema is de basis voor het volledig ibr-vrij maken van de veestapel en hier kan de dierenarts met raad en daad bijstaan. 2012 is in zicht. |

